

**Raisos Melnikovos etikos vadovėlio „Mokomės etikos“ 6 klasei
rankraščio turinio recenzija**

Vilnius

Informacija apie vadovėlio rankraštį

Autorė: Raisa Melnikova

Pavadinimas: „Mokomės etikos“ - etikos vadovėlis 6 klasei

Leidykla: Tyto alba

Leidimo metai: 2012 m.

Rankraštis yra 189 psl.

Vadovėlio anotacija. Įžangoje – autorės žodis, nusakantis vadovėlio siektinus tikslus ir uždavinius, galimas veiklos formas, darbo metodus. Sudarytos galimybės patraukliai ir suprantamai susipažinti su vadovėlio paskirtimi.

Vadovėlių papildančios ugdymo priemonės nėra pateiktos.

Rankraščio autorė R. Melnikova yra gerai žinoma pedagoginei bendruomenei. Ji, bendradarbiaudama su kitais autoriais, yra išleidusi etikos vadovėlius „Aš, tu, mes ir pasaulis“ 5–6 klasėms 2007 m.; „Mažtau, bendrauju, gyvenu“ 7–8 klasėms 2008 m. ir 2009 m.; „Prasmės ieškojimai ir atradimai“ 9–10 klasėms 2010 m. pagal atnaujintas BP, „Mokomės etikos“ 5 klasei 2011 m.

Naujasis „Mokomės etikos“ 6 klasei etikos vadovėlio rankraštis dar vienas bandymas padėti mokiniui patirti etikos mokslo patrauklumą, savęs pažinimą, atrasti įdomių, lavinančių veiklos formų pamokoje. Skirtingai nei ankstesniuose vadovėliuose „Aš, tu, mes ir pasaulis“ 5–6 klasėms, naujuose „Mokomės etikos“ 5 ir 6 klasėms vadovėliuose autorė renka naują programos pristatymo struktūrą: mokslo metams teikiamos visos etikos mokymo(si) sritys, sričių turinys skirtingas, yra tęstinumas, keliami sudėtingesni pamokos tikslai.

MOKOMĖS ETIKOS 5 kl.	MOKOMĖS ETIKOS 6 kl.
I skyrius. Saviugda ir savisauga: Aš – Asmuo 1.1. Etika mano gyvenime 1.2. Svarstome, kokie yra etikos uždaviniai 1.3. Aš įžengiau į paauglystę 1.4. Charakteris ir išvaizda 1.5. Ką atspindi elgesys 1.6. Mūsų veiklos tikslai ir padariniai 1.7. Eiti teisingu keliu 1.8. Prasmingas laisvalaikis	I skyrius. Saviugda ir savisauga: Aš – Asmuo 1.1. Mažtyti ir veikti 1.2. Esu mergaitė. Esu berniukas 1.3. Kilnios savybės 1.4. Esu mandagus 1.5. Emocijos ir valia 1.6. Noriu būti laimingas 1.7. Svajonės. Norai. Galimybės 1.8. Esu atsakingas 1.9. Noriu gyventi sveikai
II skyrius. Dialoginis bendravimas: Aš – Tu 2.1. Būti kartu 2.2. Aukso taisyklė 2.3. Malonus mergaičių ir berniukų bendravimas 2.4. Mokomės etiketo	II skyrius. Dialoginis bendravimas: Aš – Tu 2.1. Mandagiai diskutuoti 2.2. Mokėti bendrauti 2.3. Suprasti ir pasitikėti 2.4. Būti rūpestingiems ir atsakingiems

2.5. Atsakingai elgiamės 2.6. Nepanašus į kitą 2.7. Pakantumas kitam 2.8. Gyventi be konfliktų	2.5. Būti jautriems ir garbingiems 2.6. Būti tolerantiškiems 2.7. Atsikratyti pykčio
III skyrius. Socialiniai santykiai: Aš – Mes 3.1. Šeima – tai vertybė 3.2. Dalytis gerumu ir jaustis svarbiam 3.3. Mokomės dirbti kartu 3.4. Lietuva – mūsų tėvynė 3.5. Tradicijos ir papročiai 3.6. Apsaugokime vaikus 3.7. Neturtas ir žmonių jautrumas	III skyrius. Socialiniai santykiai: Aš – Mes 3.1. Namų židinys 3.2. Šeimoje 3.3. Žmonių bendruomenė 3.4. Dvasinė kultūra 3.5. Siekiame bendro tikslo 3.6. Lietuvos Respublika 3.7. Dalijamės duona ir gerumu.
IV skyrius. Santykis su pasauliu: Aš – Tai 4.1. Mes – žmonės 4.2. Žmogus tarp žmonių 4.3. Kūrybingas žmogaus gyvenimas 4.4. Pagarba gyvajai gamtai 4.5. Pasaulis gražus ir įvairus 4.6. Gamta – mūsų vertybė	IV skyrius. Santykis su pasauliu: Aš – Tai 4.1. Žmogaus prigimtis ir jo savitumas 4.2. Noras pažinti ir sužinoti 4.3. Daugialypis žmogus 4.4. Gyvenimo stebuklas 4.5. Knygas – žinių šaltinis 4.6. Paveldo vertybės 4.7. Saugokime mūsų gamtą

Rankraščio turinys skatina saviugdą ir norą įgyti kompetencijų. Vadovėlio rankraštyje realizuojamas atnaujintų BP nuostatos. Mokymo(si) medžiaga skatina įvairią, aktyvią mokinio veiklą: pažinti, tyrinėti, ieškoti, pritaikyti, analizuoti, spręsti problemas, kurti.

Vadovėlio rankraščio turinys tikslingai orientuotas į etikos, kaip dorinio ugdymo specifika: moksleivių amžių (6 klasei), šiam amžiaus tarpsniui būdingus bendrus interesus, mokymo(si) metodus, o taip pat dalykui skiriamų valandų skaičių.

Vadovėlio rankraštis atitinka pagrindinius reikalavimus: yra skirtas 6 klasei, šešioms mokymo metams, doriniam ugdymui (etikos dalykui) mokyti(s), padėti mokiniams siekti apibrėžtų ugdymo tikslų ir rezultatų, plėtoti kompetencijas – įgyti reikiamų žinių, gebėjimų, įgūdžių bei susiformuoti nuostatas.

Vadovėlio rankraščio metodinė sąranga aiški: atitinka atnaujintų Pagrindinio ugdymo bendrosios etikos programos (2008 m.) nuostatas ir struktūrą. Mokymo(si) medžiaga suskirstyta į keturias dorinio ugdymo sritis: *saviugda ir savisauga*: Aš – asmuo; *dialoginis bendravimas*: Aš – Tu; *socialiniai santykiai*: Aš – Mes; *santykis su pasauliu*: Aš – Tai. Pirmajai sričiai skirtos 9 temos, antrajai – 7, trečiajai – 7 ir ketvirtajai – 7. Temos kiekvienai sričiai parinktos tinkamai, dera su atnaujintų BP ugdymo gairėmis, skatina mokytoją kryptingai planuoti ugdomąją veiklą ir siekti programoje aprašytų konkrečių mokinių etikos mokymo(si) rezultatų. Temą sukonkretina, pagilina pamokai keliamas uždavinys bei tinkamai parinktas pamokos epigrafas – patarlės ir priežodžiai, atitinkantys įvairius elgesio modelius.

Vadovėlio „Mokomės etikos“ 6 klasei rankraštyje pateikiama aiški kiekvienos temos struktūra, deranti su šiuolaikiniais reikalavimais pamokai: dalyje *Išsiaiškinsiu* keliamas pamokos uždavinys, aiškinami svarbiausi žodžiai ir terminai, pateikiamos užduotys ir tiksliniai klausimai

mokinių asmeninės patirties ir pažįstamos socialinės aplinkos nagrinėjimui. II pamokos dalyje *Nagrinėjame* – temos plėtojimas. Pateikiami trys įvairių stilių ir sudėtingumo tekstai ir užduotys. Tai suteikia nemažai galimybių pritaikyti medžiagą skirtingų poreikių mokiniams ir mokymo(si) stiliams. Pateikiamos trumpos ištraukos iš filosofų, užsienio ir lietuvių rašytojų, šiuolaikinių autorių tekstų. Tekstai išryškina pozityvų, teigiamą, sektiną elgesį. Parinkti tekstai atitinka šeštos klasės mokinio suvokimo lygį: yra aiškūs, įdomūs siužetai, tinkama didaktika. Ir tekstuose, ir užduotyse paryškinti svarbiausi žodžiai, tai padeda geriau įsiminti ir perkelti juos į aktyvųjį mokinio žodyną. Tačiau, mano nuomone, nereikėtų palikti mokytojo nuožiūra aiškinti žodžių: ambasadorius (47 psl.), familiarus (60 psl.), lėkštas, žargonas (64 psl.), kilnus (111 psl.), derybos (119 psl.), daugialypis žmogus (151 psl.), reumatas (151 psl.), Koliziejus (159 psl.). Kadangi, vadovėlis skirtas 6 klasei, manau, vertėtų teikti lietuvišką tekstų autorių pavardžių transkripciją ir tuos pačius reikalavimus taikyti visų pavardžių rašybai.

III dalis skirta *temos suvokimui, išvadoms ir apibendrinimui*. Autorė siūlo įvairias, kūrybingas, mažai pasikartojančias užduotis: mokiniai bendrauja su fantastiniu Gelio žvaigždyno gyventoju, kviečiama rengti projektus (integracija į kitus dalykus), sukurti istoriją, parašyti laišką, aprašyti mėgstamą herojų, komandoje nupiešti, aptarti siužetus ir priimti sprendimą, dirbti grupėje, diskutuoti (gal vertėtų priminti diskusijos taisykles?), taupyklę pripildyti idėjų, įsivertinti. Pamokos dalys paryškintos, linksmomis sutartiniais ženklais pažymėtos užduotys. Pasiūlyta pamokos struktūra ir metodika, padedanti mokytojui negaištant daug laiko rengti detaliuosius planus.

Vadovėlio rankraščio medžiaga yra patikima. Sąvokos aiškinamos ir pagrindžiamos įvairia informacine literatūra; po tekstais ir iliustracijomis nurodytas autorius, šaltinis, čia pat aiškinamos tekstuose sutinkamos naujos sąvokos ir žodžiai.

Tokia rankraščio struktūra sudaro galimybes nuosekliai nuo iškelto pamokos uždavinio artėti prie siekiamo rezultato – kompetencijų ugdymo.

Vadovėlio „Mokomės etikos“ 6 klasei rankraštyje siekiama ugdyti šias nuostatas ir gebėjimus: I skyrius. Saviugda ir savisauga:

- Vertinti teigiamas charakterio savybes (visose temose, o ypač „Mąstyti ir veikti“, „Kilnios savybės“).
- Kritiškai apmąstyti berniuko ir mergaitės įvaizdžius (tema „Esu berniukas. Esu mergaitė“, „Esu mandagus“).
- Jausti atsakomybę už savo poelgius ir mokymosi veiklą (temos „Svajonės. Norai. Galimybės“, „Esu atsakingas“).

RODOLFA

- Gyventi sveikai ir kritiškai vertinti žalingų įpročių pavyzdžius savo aplinkoje ir žiniasklaidoje (tema „Noriu gyventi sveikai“).

II skyriuje dialoginis bendravimas:

- Mandagiai diskutuoti ir ieškoti tiesos, maloniai bendrauti (visose skyriaus temose, o ypač „Mandagiai diskutuoti“, „Mokėti bendrauti“).
- Jausti atsakomybę už artimą žmogų, draugą (temose „Būti rūpestingiems ir atsakingiems“, „Būti jautriems ir garbingiems“).
- Siekti dialogo ir taikiai spręsti konfliktus (temoje „Atsikratyti pykčio“).
- Būti tolerantiškam kitokio tikėjimo žmogui (temoje „Būti tolerantiškiems“).

III skyriuje socialiniai santykiai:

- Įsitikinti, kad šeima yra esminė vertybė – žmogaus ir bendruomenės gerovės pagrindas, suvokti vyro ir moters lygiateisį vaidmenį šeimoje (temose „Namų židinys“, „Šeimoje“).
- Jaustis svarbiu savo etninės grupės, bendruomenės nariu, puoselėti tradicijas (temose „Žmonių bendruomenė“, „Dvasinė kultūra“).
- Jaustis atsakingam už bendrą rezultatą (temoje „Siekiamo bendro tikslo“).
- Pripažinti, kad Lietuva – mūsų bendra tėvynė (temoje „Lietuvos Respublika“).
- užjausti skurstančius (temoje „Dalijamės duona ir gerumu“).

IV skyriuje santykis su pasauliu:

- Suvokti žmogaus asmens orumą ir unikalumą (temose „Žmogaus prigimtis ir jo savitumas“, „Daugialypis žmogus“).
- Žavėtis gyvybės rūšių įvairove, gerbti ir saugoti kiekvieną gyvybę (temoje „Gyvenimo stebuklas“).
- saugoti aplinką, puoselėti tautos kultūrą ir gimtąją kalbą, žavėtis pasaulio paveldo vietovėmis (temose „Knyga – žinių šaltinis“, „Paveldo vertybės“).
- Neteršti aplinkos ir dalyvauti aplinkosaugos veikloje („Saugokime mūsų gamtą“).

Turinyje rasta vietos etiketo pamokėlėms, subtiliai prabilta retai nagrinėjama tema – senatvė, pažinti žmogų kviečiama per filosofijos klausimą ir išminčių patirtį. Įsimintinai pateiktos pagrindinės emocijos, plačiai pristatyta valios tema. Patrauklios, įdomios,

vertingos socialinių santykių skyriaus pamokos. Autorės patirtis leidžia tolerantiškai pristatyti religijos temą, bet, mano nuomone, gal reikėtų įvardyti visus piešinyje pristatytus religijų simbolius.

Vadovėlio rankraštis visiškai atitinka BP apibrėžtą turinio apimtį, numatomus ugdyti gebėjimus ir nuostatas.

Vadovėlio rankraštis turi skirtą mokyti metodinę sąrangą, kaip to reikalauja mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (2009-05-19 Nr. ĮSAK -1015) 5.2 punktas.

Rankraštyje parinkta tekstinė ir vaizdinė medžiaga įvairiapusė. Tekstų gausumas, meno kūrinių reprodukcijų bei nuotraukų įvairovė orientuota į mokinio patirtį, psichologinės raidos etapus. Autorė parinko trumpas ištraukas iš filosofų, lietuvių ir užsienio rašytojų, šiuolaikinių autorių tekstų. Visose pamokose pateikiamos skirtingo sudėtingumo užduotys. Jas galima grupuoti skirtingų gebėjimų mokiniams. Užduotys orientuoja į aktyvų mokymo(si) procesą, skatina diskutuojant pasidalyti žiniomis, bendradarbiauti, ugdyti(s) pozityvias nuostatas. Patraukliai formuojamos užduotys skatina smalsumą, **sudaro galimybes sustiprinti mokėjimo mokytis, socialines, komunikavimo, kūrybiškumo, pažinimo kompetencijas.**

Sudaromos galimybės gauti grįžtamąjį ryšį ir įsivertinti. Kiekvienos pamokos pabaigoje skatinama refleksija (temos suvokimo klausimai ir užduotys), o kiekvieno skyriaus pabaigoje pateikiamas įsivertinimo testas, skirtas padėti mokiniams įtvirtinti įgytas žinias gebėjimus ir nuostatas. Vadovėlio rankraščio pabaigoje pateikiama įsivertinimo instrukcija.

Kiekviena pamoka baigiama namų darbų užduotimi. Tai dažniausiai refleksijai ir kūrybiškumui ugdyti skirtos užduotys. Nemažai namų darbų užduočių yra kaip natūrali įžanga į būsimą pamoką.

Taigi, remiantis vadovėlio „Mokomės etikos“ rankraščio metodine sąrangą, galima taikyti pažangią etikos dėstymo metodiką.

Vadovėlyje mokiniams pateikiamos meno kūrinių reprodukcijos leidžia ugdyti ir lavinti mokinių meninį skonį, sudaro galimybę susipažinti su pasaulinio garso dailės kūriniais. Parinktos reprodukcijos skatina interpretuoti pamokos ugdomąsias veiklas. Tai daryti padeda po reprodukcijomis ir nuotraukomis, esantys klausimai, orientuoti į pamokos uždavinį. Taip pat paliekama galimybė interpretuoti tiek mokiniams, tiek dėstančiam mokytojui. Skoningai parinktos reprodukcijos reikalauja iš mokytojo specialaus pasirengimo ir žinių.

Rankraščio tekstai glausti ir logiški, klausimai ir užduotys pateikiami taisyklinga lietuvių kalba. Nauja medžiaga (sąvokos) pristatoma aiškiai ir lakoniškai, atitinka šios amžiaus grupės mokinių kalbos suvokimo ypatumus.

Dalykinių klaidų parenkant tekstus, vaizdinę medžiagą, užduotis nepastebėta.

Vadovėlio „Mokomės etikos“ 6 klasei rankraštyje pateikiama informacija, tekstai, vaizdinė medžiaga, tikslingai parinktos užduotys, mokymo(si) stilių įvairovė turėtų skatinti norą pažinti, atrasti, ugdytis pozityvias nuostatas, stiprinti pažinimo, komunikavimo, asmenines, socialines, iniciatyvumo ir kūrybingumo, mokėjimo mokytis kompetencijas.

IŠVADA.

Pateiktas vertinti Raisos Melnikovos etikos vadovėlis „Mokomės etikos“ 5 klasei atitinka Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo (Žin.,2009 Nr.61-2450) 5 punkte nurodytus reikalavimus, atitinka Pradinio ir pagrindinio ugdymo Bendrosios etikos programos (2008m.) 5–6 klasės koncentro bendrąsias nuostatas, tikslus bei uždavinius, ugdomas nuostatas, gebėjimus ir kompetencijas, todėl gali būti spausdinamas.

Recenzentė

Nijolė Damaševičienė

